

VERDEN I SPROGET

Af Flemming Smedegaard (Syddansk Universitet)

På Syddansk Universitet i Odense er vi en forskergruppe, der arbejder med en systemisk funktionel beskrivelse af dansk sprog. Et foreløbigt resultat af dette arbejde er udkommet i lærebogen Andersen et al. (2001): *Sproget som ressource – Dansk systemisk funktionel lingvistik i teori og praksis*. Vi arbejder i øjeblikket videre på en række delforskningsprojekter for at uddybe enkeltområder af den samlede systemisk funktionelle beskrivelse af dansk. Dette indlæg vil rumme et eksempel fra et enkelt af disse delforskningsprojekter, nemlig *Verden i sproget* (Smedegaard 2002), som omhandler en beskrivelse af det leksikogrammatiske system TRANSITIVITET i dansk. Dette system beskriver, hvordan vores erfaringer om verden afspejles på sætningsrang i leksikogrammatikken.

Beskrivelsen bygger på den antagelse i den systemisk funktionelle lingvistik (SFL), at sproget er et komplekst semiotisk system, der er organiseret i tre strata, nemlig et udtryksstratum, som er fonologi/grafologi, samt to indholdsstrata, som er leksikogrammatik og semantik. Disse tre sproglige strata er indlejret i et fjerde ekstrasprogligt stratum, nemlig den sociale og kulturelle kontekst. Der eksisterer en realiseringsrelation mellem de forskellige strata på den måde, at et højere stratum realiseres af et lavere stratum. Konteksten realiseres af semantikken, semantikken realiseres af leksikogrammatikken osv. Heraf følger, at kontekstuelle erfaringer direkte afspejles i sprogets leksikogrammatik, og herunder bl.a. i systemet TRANSITIVITET.

TRANSITIVITET er et system i den eksperientielle metafunktion, idet vi i SFL opererer med tre metafunktioner i sproget: (i) den ideationelle metafunktion, som repræsenterer de ressourcer i sproget, vi betjener os af for at konstruere vores erfaring med verden omkring os og inden i os, og som yderligere kan inddeles i to submetafunktioner: (a) den eksperientielle metafunktion, som konstruerer vores erfaringer som strukturelle konfigurationer, og (b) den logiske metafunktion, som konstruerer erfaringerne sekventielt, (ii) den interpersonelle metafunktion, som repræsenterer de ressourcer i sproget, som vi bru-

ger til at etablere relationer til andre mennesker, og (iii) den tekstuelle metafunktion, som rummer ressourcerne til diskursivt at organisere ideationel og interpersonel betydning.

Det eksperimentielle system TRANSITIVITET består af to funktionelle delområder: (i) kerneTRANSITIVITET, bestående af de to samtidige systemer: (a) AGENTIV (med valgmulighederne middel og effektiv), (b) PROCESTYPE (med valgmulighederne materiel, mental, verbal og relationel), (ii) cirkumstantiel TRANSITIVITET, bestående af i alt 9 cirkumstantielle systemer (LOKALITET, TEMPORALITET, METODIK, KAUSALITET, PROBABILITET, ADDITION, ROLLE, SAG og SYNSVINKEL).

Materielle forandringsprocesser

Materielle processer udgør en af de fire hovedprocestyper i TRANSITIVITET og udtrykker handlinger og hændelser i den materielle verden, både konkrete handlinger og hændelser i de fysiske og biologiske systemer samt en række mere abstrakte og ikke direkte observerbare processer i menneskets materielle erfaringsverden.

Materielle processer er en omfangsrig procestype, som rummer adskillige subtyper. En af disse subtyper er materielle forandringsprocesser, som er kendetegnet ved, at der forekommer to obligatoriske participanter, dels (i) Aktør>disponent, som er den participant, der udfører den materielle proces, dels (ii) Mål, som er den participant, Aktør>disponents handling er rettet imod. I den materielle forandringsproces gennemgår Målet en eller anden forandring gennem Aktør>disponents proces, idet en foregående tilstand ændres gennem processen, og ændringen resulterer i en ny tilstand for Målet. Som det fremgår af det følgende opererer jeg med i alt 8 subtyper af materielle forandringsprocesser i dansk.

1. Ændring af ydre tilstand, som er forandringer, hvor Målet forbliver intakt gennem processen og er det samme før og efter processen, men hvor Aktør>disponents proces blot medfører, at Målet efter processen optræder i en anden tilstand end før processen, men hvor det gennem en ny proces er muligt at bringe Målet tilbage til den gamle tilstand. Hovedfokus er mere på forløbet af processen end på resultatet af processen. De fleste leksikalske verber¹ i denne procestype kan optræde i par, fx *åbne – lukke, tænde – slukke, fyl-*

¹ Valget af procestype i SFL er afhængig af følgende forhold: (i) tolkningen af sætningens semantik (perspektivet fra oven), (ii) sætningens grammatiske struktur (perspektivet fra neden) og (iii) det systemiske potentiale for de enkelte procestyper, som det kommer til udtryk gennem systemnetværkene (perspektivet fra siden). Hvis de tre perspektiver giver forskelligt resultat, har perspektiverne 'fra oven' og 'fra siden' forrang frem for 'fra neden', da SFL er en teori, der først og fremmest fokuserer på sprogets betydning. De leksikalske verber udgør en væsentlig indikator på procestypen, men de fleste verber kan ikke isoleret klassificeres

de – tømme, hæve – sænke, nedkøle – opvarme og importere – eksportere. Enkelte leksikalske verber rummer i sig selv mulighed for, at processen via en ny proces af samme type kan bringes tilbage til sin oprindelige tilstand, fx *afløse, bytte, erstatte* og *skifte*.

Eksempler på ændring af ydre tilstand:

<i>Vagten</i>	<i>åbnede</i>	<i>porten.</i>
<i>Vagten</i>	<i>lukkede</i>	<i>porten.</i>
<i>Hun</i>	<i>byttede</i>	<i>bukserne.</i>
Aktør>disponent	Materiel	Mål

2. Ændring af indre tilstand, som er forandringer, hvor Målet ikke forbliver intakt gennem processen og ikke er det samme før og efter processen, men hvor Aktør>disponents proces medfører, at Målet opnår en vedvarende ny tilstand, hvor det – i modsætning til forandring af ydre tilstand – ikke er muligt at bringe Målet tilbage til den oprindelige tilstand. Hovedfokus er mere på resultatet af processen end på forløbet af processen. Denne type omfatter ikke mindst en række kulinariske processer, hvor ingredienser gennemgår en eller anden forvandling, der gør, at Målet ikke kan bringes tilbage til sin oprindelige tilstand, fx *stege, grille, bage, skrælle, smelte, snitte* og *svitse*. Typen omfatter endvidere forskellige destruktionsprocesser, hvor slutresultatet må siges at være endeligt, fx *aflive, dræbe, myrde, forvandle* og *udslette*.

Eksempler på ændring af indre tilstand:

<i>Han</i>	<i>Stegte</i>	<i>bøfferne.</i>
	<i>Svits</i>	<i>løgene.</i>
<i>Bombardementerne</i>	<i>Udslettede</i>	<i>byen.</i>
Aktør>disponent	Materiel	Mål

3. Ændring fra helhed til dele, som er forandringer, hvor Målet ved processens start udgør en helhed, og hvor Aktør>disponents proces medfører, at Målet ved processens afslutning udgør et antal dele. Typiske eksempler på leksikalske verber er her *brække, dele, knuse, nedbryde, rive, skille, skære* og *smadre*.

Eksempler på ændring fra helhed til dele:

som tilhørende en bestemt procestype. I valget af procestype er det altid afgørende at inddrage de omgivelser, som verbet optræder i.

<i>Hun</i>	<i>brækkede</i>	<i>brødet</i>	<i>i små bidder.</i>
<i>Nyrup</i>	<i>rev</i>	<i>Foghs bog</i>	<i>i stykker.</i>
<i>Krigen</i>	<i>har smadret</i>	<i>tusindvis af huse.</i>	
Aktør>disponent	Materiel	Mål	Attribut

4. Ændring fra dele til helhed, som er forandringer, hvor Målet ved processens start udgør et antal dele, og hvor Aktør>disponents proces medfører, at Målet ved afslutningen af processen udgør et hele. Typiske eksempler på leksikalske verber er fx *binde, forene, fusionere, integrere, koordinere, sammenlægge, sammenslutte* og *sammensætte*.

Eksempler på ændring fra dele til helhed

<i>Fodbolden</i>	<i>forener</i>	<i>rig og fattig.</i>	
<i>Vi</i>	<i>må koordinere</i>	<i>opgaverne.</i>	
<i>Kongresudvalget</i>	<i>føjede</i>	<i>de forskellige forslag</i>	<i>sammen.</i>
Aktør>disponent	Materiel -	Mål	- Materiel

5. Ændring af overflade, som er forandringer, hvor Målets overflade bliver ændret af Aktør>disponent gennem processen. Typiske eksempler på leksikalske verber er fx *afsyre, blanke, børste, male, polere, pudse, slibe, skure, smørre, strigle* og *sværte*.

Eksempler på ændring af overflade:

<i>Claus</i>	<i>Afsyrede</i>	<i>den gamle kommode.</i>
<i>To svende og en lærling</i>	<i>Malede</i>	<i>huset.</i>
<i>Du</i>	<i>må smøre</i>	<i>din hud.</i>
Aktør>disponent	Materiel	Mål

6. Ændring af størrelse, som er forandringer, hvor Målets størrelse, længde, udstrækning, omfang etc. bliver ændret af Aktør>disponent gennem processen. Typiske eksempler på leksikalske verber er fx *dæmpe, forhøje, forkorte, forlænge, formindske, forrente, mindske, reducere, spare* og *udbygge*.

Eksempler på ændring af størrelse:

<i>Usikkerhed og nedtur i aktiekurser</i>	<i>vil dæmpe</i>	<i>befolkningens forbrug.</i>
<i>De internationale kapitalbevægelser</i>	<i>Mindske</i>	<i>de enkelte landes muligheder.</i>
<i>Lastbilchaufførstrejken i Frankrig</i>	<i>Forlænger</i>	<i>manges ferie.</i>
Aktør>disponent	Materiel	Mål

7. Ændring af form, som er forandringer, hvor Målets form, udseende etc. bliver ændret af Aktør>disponent gennem processen. Typiske eksempler på leksikalske verber er fx *brække, bøje, folde, forme, klippe, ordne, puste, rede* og *spidse*.

Eksempler på ændring af form:

<i>Viktor</i>	<i>har brækket</i>	<i>linealen.</i>
<i>Eleverne</i>	<i>Formede</i>	<i>figurer i ler.</i>
<i>Eleven</i>	<i>Spidsede</i>	<i>sin blyant.</i>
Aktør>disponent	Materiel	Mål

8. Ændring ved hjælp af bevægelse, som er forandringer, hvor Aktør>disponents proces udtrykker en bevægelse, der bringer Målet i en ny situation eller tilstand. Typiske eksempler på leksikalske verber er fx *bevæge, dreje, hælde, kaste, motionere, svinge, vende* og *vælde*.

Eksempler på ændring ved hjælp af bevægelse:

<i>Han</i>	<i>Kastede</i>	<i>bolden.</i>
<i>Du</i>	<i>burde motionere</i>	<i>din dovne krop.</i>
Aktør>disponent	Materiel	Mål

Transitivitetsanalyse af en brugsanvisning for en kaffemaskine

Det foregående afsnit har vist et eksempel på den systemiske beskrivelse af TRANSITIVI-TET, nemlig materielle forandringsprocesser. I dette afsnit vil jeg vise et eksempel på en transitivitetsanalyse af en tekst, nemlig nedenstående brugsanvisning for en kaffemaskine.

Før De tilbereder Deres første kop kaffe...

- læs omhyggeligt alle instruktioner vedrørende brug og sikkerhed.
- vær sikker på, at spændingen (volt) i Deres hjem svarer til den volt, der er anført i bunden af maskinen.
- rens maskinen ved at fylde rent, koldt vand i vandbeholderen og lad vandet løbe igennem (uden kaffe). Sluk for maskinen og lad den køle af i 5 min. før processen gentages og fortsæt derefter som anført under rengøring.

Kaffebrygning

1. Sæt stikket fra maskinen i stikkontakten.
2. Løft vandbeholderens låg og hæld med glaskanden den ønskede mængde frisk koldt vand ned i vandbeholderen (Fig. 1). Antallet af kopper er angivet på en skala på glaskanden og på vandstandsmåleren (Fig. 2).
Venstre skala = små kopper.
Højre skala = store kopper.
3. Sving filtertragten ud til højre.
4. Fold de prægede kanter af filteret (1 x 4) og anbring det i den svingbare tragt (Fig. 3).
5. Kom fintmalet kaffe i filterposen. Det anbefales at bruge 1 strøget kaffemål (ca. 6 gr.) pr. kop.
6. Sving tragten tilbage i position, så den låser ved et klik.
7. Sæt glaskanden med låg på varmepladen under tragten.
8. Tænd for maskinen – tænd/sluk lampen lyser (Fig. 4) og viser, at maskinen er i drift.
9. Drypstoppet forhindrer, at maskinen drypper, når kanden tages væk efter at kaffen er brygget (Fig. 5).
10. Så længe der er tændt for maskinen, holder varmepladen kaffen på den perfekte serveringstemperatur.

Yderligere instruktioner:

Start kun bryggeprocessen, når låget er på glaskanden, hvilket sikrer at udløbet på tragten er åbent.

Sluk for maskinen mellem 2 brygninger og lad den køle af i ca. 5 min.

Rengøring og vedligeholdelse

Træk altid stikket ud først.

Aftagelige dele

Den svingbare tragt (Fig. 6), glaskanden og låget kan rengøres med varmt vand og opvaskemiddel eller vaskes i opvaskemaskine.

Maskinen

Brug en blød fugtig klud og lidt opvaskemiddel til at rengøre udvendig med.

Maskinen og ledningen må aldrig renses under rindende vand eller neddyppes i vand. Brug ikke skuremidler eller –svampe.

Afkalkning

Der vil danne sig kalk i Deres maskine. Det kan ikke undgås.

De skal regelmæssigt afkalke Deres maskine (efter hver 40. bryg) for at sikre at maskinen fungerer perfekt. Brug Melitta Bio-afkalker, som efter ca. 30 min giver en effektiv afkalkning.

Vigtigt

Efter afkalkning, gentag bryggeprocessen mindst 2 til 3 gange (uden kaffe) med rent koldt vand.

Ekstra glaskander

Glaskander med låg, som passer til “drypstoppet”, kan købes i handelen.

Sikkerhedsregler

- Når maskinen er tændt, kan nogle af delene (f.eks. varmepladen) på maskinen blive meget varme. Rør dem ikke – der er risiko for lettere forbrænding.
- Sørg altid for, at maskinen står uden for børns rækkevidde.
- Sørg for, at ledningen ikke kommer i berøring med varmepladen.
- Træk altid ledningen ud af stikket, før maskinen rengøres og hvis man er bortrejst i længere tid.
- Kom aldrig maskinen ned i vand.
- Glaskande og låg kan ikke tåle at sættes i mikrobølgeovn.
- Brug ikke varmt vand, fyld kun koldt frisk vand i vandbeholderen.

Ledningen må i tilfælde af beskadigelse kun udskiftes af Melittas's serviceafdeling.

I tabellerne nedenfor er en vist en oversigt over procesfordelingen i brugsanvisningen:

83 sætninger, heraf 73 fuldsætninger og 10 minisætninger.	Antal	%	Antal	%
Materiel			45	61,6
Materiel>handling>kreativ>konkret	1	1,4		
Materiel>handling>dispositiv>elaboration>kontakt	10	13,8		
Materiel>handling>dispositiv>elaboration>forandring	19	26,0		
Materiel>handling>dispositiv>ekstension>overførsel	2	2,7		
Materiel>handling>dispositiv>cirkumstantion>placering	3	4,1		
Materiel>handling>dispositiv>cirkumstantion>fjernelse	4	5,4		
Materiel>hændelse>begivenhed	6	8,2		
Mental			10	13,8
Mental>kognitiv	1	1,4		
Mental>perceptiv	9	12,4		
Verbal			2	2,7
Verbal>verbal udveksling	2	2,7		
Relationel			16	21,9
Relationel>eksistentiel	2	2,7		
Relationel>attributiv/ intensiv	8	11,0		
Relationel>attributiv/ cirkumstantiel	1	1,4		
Relationel>identificerende/ intensiv	4	5,4		
Relationel>identificerende/ cirkumstantiel	1	1,4		
I alt			73	100,0

Tabel 1: Procesfordeling I i brugsanvisning

19 sætninger	Antal	%	Antal	%
Materiel>handling>dispositiv>elaboration>forandring>			19	100,0
ændring af ydre tilstand	9	47,3		
ændring af indre tilstand	2	10,5		
ændring af størrelse	1	5,3		
ændring af overflade	1	5,3		
ændring vha. bevægelse	6	31,6		
I alt			19	100,0

Tabel 2: Procesfordeling II i brugsanvisning

Ikke overraskende er det materielle processer, der dominerer brugsanvisningen. I alt 61,6% af sætningerne i teksten er materielle.

Største subtype af materielle processer er materielle forandringsprocesser, som er udtryk for, at der i brugsanvisningen eksisterer et Mål i form af kaffemaskinen eller bestanddele heraf, og at dette Mål gennemgår forskellige forandringer i forbindelse med installation, kaffebrygning, rengøring og vedligeholdelse.

Som det ses i tabel 2 kan der være tale om forskellige typer af forandring. I en række tilfælde er der tale om en ændring af ydre tilstand, fx *tænd for maskinen* og *De skal regelmæssigt afkalke Deres maskine*. Denne type forandringsprocesser er kendetegnet ved, at Målet ved hjælp af en ny proces kan bringes tilbage til den oprindelige tilstand, fx “tænd for” vs. “sluk for” og “afkalke” vs. “tilkalke”.

I forbindelse med selve kaffebrygningen møder man også et par ændringer af indre tilstand, fx *efter at kaffen er brygget*. Denne type forandringsproces er kendetegnet ved, at Målet ikke kan bringes tilbage til den oprindelige tilstand vha. en ny proces. Når kaffen først er brygget, kan den ikke forandres til “ikke brygget kaffe”.

En del af forandringerne i forbindelse med kaffebrygning og rengøring foregår også ved hjælp af en bevægelse, fx *sving filtertragten ud til højre* og *sving tragten tilbage i position*. En enkelt forandring foregår vha. ændring af form, *fold de prægede kanter af filtret*, og en enkelt forandring foregår vha. ændring af overflade, *maskinen og ledningen må aldrig renses under rindende vand*.

Der forekommer også en del øvrige materielle handlingsprocesser i brugsanvisningen: (i) kontaktprocesser, hvor en Aktør (som oftest er underforstået i denne tekst) i form af brugeren og så et Mål kommer (eller ikke må komme) i kontakt med hinanden gennem processen, fx *brug ikke skuremidler eller –svampe* og *brug Melitta Bio-afkalder*, (ii) placeringsprocesser, fx *sæt stikket fra maskinen i stikkontakten*, og (iii) fjernelsesprocesser, fx *løft vandbeholderens låg*.

Det er karakteristisk for næsten alle de materielle handlingsprocesser i brugsanvisningen, at Aktøren er udeladt, og at den verbalgruppe, der former processen, udgøres af en imperativ, fx *rens*, *sluk for* og *sæt*.

Brugsanvisningen rummer også nogle eksempler på materielle begivenhedsprocesser, hvor det pludselig er dele af maskinen, der optræder som Aktør, fx *den låser ved*

et klik og tænd/sluk lampen lyser, eller en substans, der optræder som Aktør, fx *der vil danne sig kalk i Deres maskine*. I to tilfælde er de materielle begivenhedsprocesser initieret af en Initiator, der lader vandet eller maskinen gøre noget, nemlig *lad vandet løbe igennem (uden kaffe)* og *lad den køle af i 5. min.*

Brugsanvisningen rummer også en del relationelle processer, hvor enten kaffemaskinen eller forhold vedrørende kaffemaskinen beskrives (relationelle, attributive processer), fx *når maskinen er tændt, kan nogle af delene (...) blive meget varme*, eller hvor dele af maskinen defineres nærmere (relationelle, identificerende processer), fx *venstre skala = små kopper*.

Den relativt store gruppe af mentale, perceptive processer henfører til henvisningerne til de figurer, der ledsager teksten, fx (*Fig. 1*). Disse henvisninger tolker jeg som en underforstået proces med det perceptive *se* som proces, idet det er en Opfordring til læsere om at percipere yderligere information fra figurerne. Den enlige mentale, kognitive proces i brugsanvisningen er en indledende Opfordring til modtageren om at læse brugsanvisningen.

Brugsanvisningen rummer ikke mange eksempler på cirkumstantialer. Dette er imidlertid ikke udtryk for, at brugsanvisningen ikke rummer betydelig cirkumstantiel information. Den cirkumstantielle information udtrykkes her blot primært vha. Attributter. Den cirkumstantielle information er primært af lokativ art og optræder som Attributter i de mange materielle kontakt-, forandrings-, placerings-, og fjernelsesprocesser, fx *hæld med glaskanden den ønskede mængde frisk koldt vand ned i vandbeholderen, sving filtertragten ud til højre og kom fintmalet kaffe i filterposen*.

Af cirkumstantialer møder man primært enkelte eksempler på (i) Tidspunkt, fx *sluk for maskinen mellem to brygninger*, (ii) Varighed, fx *lad den køle af i ca. 5 min.*, (iii) Kvalitet, fx *rens maskinen ved at fylde rent koldt vand i vandbeholderen* og (iv) Middel, fx *hæld med glaskanden den ønskede mængde koldt vand ned i vandbeholderen*.

Konklusion

Det bliver tydeligt i en analyse som ovenstående, at der er nøje sammenhæng mellem den kontekst, som en tekst fungerer i, den semantik, som en tekst udtrykker, og så den måde teksten leksikogrammatisk konstrueres på. Sproget er ikke noget uden konteksten. Spro-

get kan kun forstås og beskrives på baggrund af den kontekst, hvori det fungerer. Sproget kan ikke beskrives uden at medtænke verden, for verden er i sproget. Omvendt må man også acceptere, at sproget er et system opbygget af nogle strukturer, hvorfor man heller ikke kan beskrive sproget ud fra rene kontekstuelle betragtninger uden inddragelse af sprogets strukturer. Vi kan ikke kommunikere uden at trække på det i forvejen eksisterende sproglige potentiale, men dette potentiale påvirkes til gengæld også hver gang, vi bruger sproget. Sprogbeskrivelsen har både en systemisk og en tekstlig side.

SFL er et bud på en teori, der forsøger at se sproget som totalitet og medtænke alle aspekter heraf. Det er den store force ved SFL. En ulempe kan synes at være, at teorien er så kompleks, men hellere en kompleks teori med mange begreber, som synes at sige noget centralt om det fænomen, man undersøger, end en mere letgængelig teori med færre begreber, som til gengæld ikke bringer os ud af den sproglige middelalder, som Halliday taler om i nedenstående interview med to norske sprogforskere:

Vi må føre studiet av språk ut av middelalderen. Hvis vi ser på hvordan kunnskapen har utviklet seg siden renessancen i alle fall i den vestlige verden, vil vi se en tydelig rekkefølge i hvordan menneskene har klart å knække koden i forskjellige systemer. Vi begynte med de fysiske systemer..... Det tok 200 år før koden i biologi ble knekket, for her har vi en høyere grad av kompleksitet.....

Vi er virkelig bare i begynnerfasen når det gjelder å forstå relasjonen mellom det vi kan observere i en tekst, og det underliggende semiotiske språkssystemet. Vi er på en måte der hvor fysikken var rundt 1450 eller kanskje rundt 1500 (Maagerø og Tønnesen 2001, p. 41).

Litteratur

- Andersen, Thomas et al. 2002: *Metafunctional Profile: Danish*". Syddansk Universitet: Institut for Sprog og Kommunikation.
- Andersen, Thomas et. al. 2001: *Sproget som ressource – Dansk systemisk funktionel lingvistik i teori og praksis*. Odense: Odense Universitetsforlag.
- Andersen, Thomas Lund. 2000: *Stjernernes tale – register i teori og praksis*. Odense-Working Papers in Language and Communication nr. 21. SDU – Odense Universitet.
- Davidse, Kristin. 1991: *Categories of experiential grammar*. Leuven: Catholic University of Leuven (upubliceret ph.d.-afhandling).
- Halliday, M.A.K. 1978: *Language as social semiotic*. London: Arnold.
- Halliday, M.A.K. 1994: *Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold. (2. udg.).
- Halliday, M.A.K & Christian M.I.M. Matthiessen. 1997: *Systemic Functional Grammar: A First Step Into the Theory*. Sydney: Macquarie University.
- Halliday, M.A.K & Christian M.I.M. Matthiessen. 1999: *Construing Experience through Meaning*. London: Cassell.

- Martin, J.R., Christian Matthiessen & Claire Painter. 1997: *Working With Functional Grammar*. London: Arnold.
- Matthiessen, Christian M.I.M. 1995: *Lexicogrammatical Cartography: English Systems*. Tokyo: International Language Sciences Publishers.
- Maagerø, Eva og Elise Seip Tønnesen. 2001: *Samtaler om tekst, språk og kultur*. Oslo: Landslaget for Norskundervisning (LNU)/ Cappelen Akademisk Forlag.
- Smedegaard, Flemming. 2002: *Verden i sproget – TRANSITIVITET i dansk – en systemisk funktionel beskrivelse*. Syddansk Universitet: Institut for Sprog og Kommunikation (upubliceret ph.d.-afhandling).
- Smedegaard, Flemming. 2001: *Registeranalyser*. Syddansk Universitet: Institut for Sprog og Kommunikation (Kompendium).
- Teruya, Kazuhiro. 1998: *An exploration into the world of experience: a systemic-functional interpretation of the grammar of Japanese*. Sydney: Macquarie University (upubliceret ph.D.-afhandling).